

Sygn. akt III AUa 1474/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2019 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: SSA Ireneusz Lejczak (spr.)

Sędziowie: SSA Barbara Ciuraszkiewicz

SSA Barbara Staśkiewicz

Protokolant: Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 20 marca 2019 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy J. N.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w W. Oddział (...) we W.

o emeryturę rolniczą

na skutek apelacji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w W. Oddział (...) we W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 10 października 2018 r. sygn. akt VII U 627/18

zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że odwołanie oddala.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 października 2018 r. Sąd Okręgowy w Świdnicy zmienił decyzje strony pozwanej Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 6 kwietnia 2016 r. w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy J. N. prawo do emerytury rolniczej od 2 lutego 2016 r.

Wyrok zapadł przy tak ustalonym stanie faktycznym:

J. N. (ur. (...)) wnioskiem z dnia 02.02.2018 r. wystąpił do strony pozwanej - KRUS o przyznanie prawa do emerytury rolniczej.

Ustalając wnioskodawcy prawo do emerytury rolniczej strona pozwana uznała mu okres pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 25.05.1968 r. do dnia 15.06.1970 r. oraz okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników – opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników od 19.03.1986 r. do 30.09.2002 r., od 01.01.2004 r. do 31.12.2008 r., od 01.04.2009 r. do 30.09.2009 r., od 01.05.2011 r. do 31.05.2011 r., co łącznie stanowi 24 lata, 2 miesiące i 3 dni.

Strona pozwana nie zaliczyła wnioskodawcy do emerytury rolniczej okresów:

- od 01.01.1983r. do 31.12.1983 r., pomimo opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników z uwagi na fakt, że w tym czasie miał status domownika i jednocześnie podlegał powszechnemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu umowy o pracę;
- od 01.10.2002 r. do 31.12.2003 r. z uwagi na doliczenie tego okresu do świadczenia rentowego wypłacanego przez ZUS

Zaskarżoną decyzją z dnia 07.05.2018 r. strona pozwana odmówiła wnioskodawcy prawa do emerytury z uwagi na to, że nie udowodnił wymaganego okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu.

Od dnia 25.05.1968 r. do dnia 15.06.1970 r. wnioskodawca pracował w gospodarstwie rodziców o pow. 1,24 przelicz. w miejscowości L., które to zostało aktem nr 87/67 nadane na własność z dniem 15.05.1967 r. jego ojcu.

Od dnia 1.01.1983 r. do dnia 31.12.1983 r. powód pracował jako domownik w gospodarstwie swoich teściów i jednocześnie był zatrudniony na umowę o pracę jako kierowca w Przedsiębiorstwie (...) we W. - Oddział Z.. Z tytułu w/w pracy jako domownik opłacał składki na ubezpieczenie społeczne rolników.

Z dniem 19.03.1986 r. powód przejął gospodarstwo rolne jako następca i z tytułu jego prowadzenia podlegał ubezpieczeniu rolniczemu, opłacając składki od 19.03.1986 r. do 31.12.2008 r., od 1.04.2009 r. do 30.09.2009 r., od 01.05.2011 r. do 31.05.2011 r.

W zaświadczeniu z dnia 10.10.2017 r. KRUS Placówka Terenowa w Z. potwierdziła, że J. N. podlegał rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu od 01.01.1983 r. do 31.12.1983 r., od 19.03.1986 r. do 31.12.2008 r., od 01.04.2009 r. do 30.09.2009 r., od 01.05.2011 r. do 31.05.2011 r.

Decyzją z dnia 09.10.2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. przyznał J. N. prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy poczynając od dnia 30.09.2012 r. Do uzyskania prawa do w/w świadczenia został mu zaliczony okres ubezpieczenia rolniczego od 23.08.2002 r. do 26.03.2004 r. Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 15.11.2016 r. przyznano wnioskodawcy prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na stałe. Świadczenie rentowe wnioskodawca pobierał z ZUSu do dnia 30.09.2017 r.

W dniu 20.09.2017 r. wnioskodawca złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. wniosek o emeryturę.

Decyzją z dnia 11.10.2017 r. znak: ENP/15/043172864 na podstawie art. 24 ustawy emerytalnej zostało wnioskodawcy przyznane prawo do emerytury od dnia 01.10.2017 r., tj. od daty wejścia w życie przepisów. Wysokość emerytury została obliczona według nowych zasad z zastosowaniem art. 26 ustawy emerytalnej. Do obliczenia wysokości emerytury przyjęto:

- kwotę składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji 22.990,52 zł;
- kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego 224.440,55 zł;
- średnie dalsze trwanie życia 216,80 miesięcy

wyliczona kwota emerytury wniosła 1141,29 zł.

Do ustalenia prawa do w/w emerytury nie został mu zaliczony żaden okres ubezpieczenia społecznego rolników.

Z dniem 01.10.2017 r. z mocy ustawy ustało prawo powoda do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W/w decyzji organ rentowy wstrzymał wypłatę świadczenia rentowego.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy, powołując się na przepisy art. 19 ust. 1, art. 20 ust. 1 - 2 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, uznał, że odwołanie wnioskodawcy zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie ze wskazaniem Sądu Okręgowego, poza sporem pozostawał wiek powoda uprawniający go do emerytury rolniczej oraz okres ubezpieczenia rolniczego w wymiarze 24 lat, 2 miesiące i 3 dni. Spór natomiast koncentrował się wokół kwestii, czy okres od 01.01.1983 r. do 31.12.1983 r., kiedy to wnioskodawca opłacał składki na ubezpieczenie społeczne rolnicze jako domownik pomimo zatrudnienia na umowę o pracę, oraz czy okres od 01.10.2002 r. do 31.12.2003 r. uwzględniony przez ZUS przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, można doliczyć do stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy.

Sąd ten, odnosząc się do pierwszego z okresów wskazał, że za okres rolniczego ubezpieczenia społecznego może zostać uznany wyłącznie ten okres, za który opłacono składki na to ubezpieczenie. Inaczej rzecz ujmując, przesłanką uzyskania prawa do emerytury jest podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników w rozumieniu opłacania składek na to ubezpieczenie, wbrew temu, co twierdził organ rentowy. Z zaświadczenia z dnia 10.10.2017 r. wydanego przez ZUS wynika jednoznacznie, że okres od dnia 01.01.1983 r. do dnia 31.12.1983 r. jest okresem ubezpieczenia rolniczego, za który została opłacana składka. Jednocześnie organ rentowy nie wydał żadnej decyzji, z której wynikałoby, że powód został wyłączony z w/w ubezpieczenia na skutek błędnej kwalifikacji tego okresu. W takiej sytuacji Sąd ten uznał, że ubezpieczony nie może ponosić ryzyka wynikającego z zaniedbań organów, na których zaniechanie nie miał wpływu, a które miały obowiązek prowadzenia dokumentacji z zakresu ubezpieczeń społecznych rolników zgodnie z obowiązującym prawem.

W odniesieniu do drugiego okresu od 01.10.2002 r. do 31.12.2003 r., który ZUS uwzględnił powodowi przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, Sąd ten, powołując się przy tym na art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, wskazał, że ratio legis tego przepisu wynika z zasady, aby ten sam okres ubezpieczenia nie był podstawą do przyznania (wypłaty) dwóch świadczeń wypłacanych w tym samym okresie, tj. aby ubezpieczony niejako nie wykorzystał podwójnie tego samego okresu ubezpieczenia. Ubezpieczony pobierał rentę z tytułu niezdolności do pracy z powszechnego systemu ubezpieczenia w okresie od dnia 30.09.2012 r. do dnia 30.09.2017 r. Przy czym dla nabycie prawa do tego świadczenia konieczne było doliczenie okresu ubezpieczenia rolniczego. Z dniem 1.10.2017 r. ubezpieczony utracił z mocy ustawy prawo do tego świadczenia, gdyż w trybie art. 57 ust. 4 i art. 101 a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS nabył on prawo do emerytury powszechnej. Skoro, jak wywodził dalej Sąd Okręgowy, z dniem 1.10.2017 r. ubezpieczony nabył prawo do emerytury na podstawie art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to z dniem 30.09.2017 r. z mocy ustawy ustało jego prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. W związku z tym w dacie złożenia wniosku o emeryturę rolniczą (02.02.2018 r.) nie był już uprawniony do renty z tytułu niezdolności do pracy, zaś emerytura z ubezpieczenia powszechnego została mu przyznana bez uwzględnienia okresów ubezpieczenia rolniczego. Reasumując Sąd ten uznał, że nie można przyjąć, iż sporny okres od 01.10.2002 r. do 31.12.2003 r. został wnioskodawcy zaliczony do okresów, od których zależy prawo do renty pobieranej z ZUS, skoro w chwili przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury z Funduszu, ustało to prawo. To z kolei implikuje, że powyższy okres od 01.10.2002 r. do 31.12.2003 r. powinien w ocenie Sądu zostać zaliczony wnioskodawcy do okresu podlegania rolniczemu ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, co skutkuje, że wnioskodawca będzie legitymować się co najmniej 25-letnim okresem podlegania wyłącznie rolniczemu ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, spełniając tym samym wszystkie warunki do przyznania emerytury rolniczej.

Z tych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję Prezesa KRUS.

Od powyższego wyroku apelację wywiodła strona pozwana zarzucając naruszenie art. 19 ust. 1 pkt 2 i art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2017 r. poz. 2336) poprzez przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury rolniczej od dnia 2 lutego 2018 r.

W uzasadnieniu apelujący wskazywał na niemożność zaliczenia spornych okresów do stażu ubezpieczeniowego, warunkującego przyznanie emerytury rolniczej z uwagi na doliczenie tych okresów, jak okresów pracy zawodowej, do

stażu, na podstawie którego przyznano wnioskodawcy rentę. Dalej wskazano, że sporne okresy zostały zaliczone przez ZUS w całości do emerytury.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja rolniczego organu rentowego jest zasadna.

Jakkolwiek Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy, jako oparte na obszernym materiale dowodowym, przy ocenie którego Sąd Okręgowy dochował praw logiki oraz doświadczenia życiowego, to nie podziela jednak dokonanej przez ten Sąd subsumpcji do aktualnie obowiązujących przepisów prawa.

Spór w sprawie dotyczył kwalifikacji dwóch okresów pozostawania J. N. w ubezpieczeniu rolniczym, których doliczenie do ogólnego stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy, jak też każdego z osobna, uprawniałoby wnioskodawcę do uzyskania prawa do emerytury rolniczej. Pierwszy z nich dotyczył okresu od 1 stycznia 1983 r. do 31 grudnia 1983 r., kiedy wnioskodawca opłacał składki na ubezpieczenie społeczne rolników jako domownik, łącząc w tym czasie zatrudnienie pracownicze. Drugi z kolei, od 1 stycznia 2002 r. do 31 grudnia 2003 r., był okresem uwzględnionym przez ZUS do stażu ubezpieczeniowego przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W odniesieniu do pierwszego okresu należało wskazać, że niezależnie od tego, czy rzeczywiście teść wnioskodawcy opłacał w tym okresie składki na ubezpieczenie rolnicze wnioskodawcy, to wnioskodawca w tym czasie nie podlegał rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu ponieważ nie spełniał ustawowej definicji domownika, a to z tego względu, że w spornym okresie pozostawał w zatrudnieniu (i otrzymywał z tego tytułu wynagrodzenie za pracę oraz podlegał z tego tytułu ubezpieczeniu społecznemu) w Przedsiębiorstwie (...) we W.. Od dnia 1.01.1983 r. obowiązywała ustawa z 4.12.1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U. nr 40 poz. 268). Ustawa ta zawierała definicję domownika, który objęty został ubezpieczeniem rolniczym. Przepis art. 2 pkt 2 cytowanej ustawy stanowił, że za domownika uważa się członków rodziny rolnika i inne osoby pracujące w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat, nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi ich główne źródło utrzymania. Warunki te zatem musi także spełniać osoba, która chce doliczyć do ubezpieczenia rolniczego okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców jako domownik przed wejściem w życie obecnie obowiązującej ustawy z 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zatem okoliczność pozostawania od 1.01.1983 r. do 31.12.1983 r. w stosunku pracy i podlegania z tego tytułu ubezpieczeniu społecznemu wyłączała możliwość zaliczenia równoległego okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców do rolniczego stażu ubezpieczeniowego.

Odnosząc się z kolei do drugiego okresu od 1 października 2002 r. do 31 grudnia 2003 r., w którym wnioskodawca opłacał składki na ubezpieczenie społeczne rolników, a który został uwzględniony przez ZUS do przyznanej mu renty z tytułu niezdolności do pracy, wskazać należy, że okres ten nie mógł zostać uwzględniony do emerytury rolniczej. Sąd Okręgowy wprawdzie zajął odmienne stanowisko, uznając, że skoro wnioskodawca nie jest już uprawniony do renty z tytułu niezdolności do pracy i świadczenia tego już nie pobiera w związku z nabyciem uprawnień do emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeniowego w trybie art. 101a ustawy o emeryturach i rentach z FUS („emerytury pracowniczej”) to okres uwzględniony do przyznanej mu renty z ZUS można ponownie uwzględnić do stażu ubezpieczeniowego do emerytury rolniczej, to zdaniem Sądu Apelacyjnego stanowisko to jest zupełnie odosobnione i nie zasługuje na aprobatę.

Zgodnie z przepisem art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników – do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983 – 1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;

3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

Z kolei w myśl przepisu art. 20 ust. 2 ww. ustawy – okresów, o których mowa w ust. 1, nie zalicza się do okresów ubezpieczenia, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów.

Brzmienie przepisu art. 20 ust. 2 ww. ustawy i jego wykładnia nie budzą żadnych wątpliwości. Ten sam okres, uwzględniony przez ZUS przy rencie z tytułu niezdolności do pracy, nie może zostać zaliczony do stażu ubezpieczeniowego podlegającego uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do emerytury rolniczej – z uwagi na regulację prawną zawartą w przepisie art. 20 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Nie ma przy tym znaczenia, czy wnioskodawca nadal jest uprawniony do renty, która w rzeczywistości „skonsumowała” sporny okres od 1 października 2002 r. do 31 grudnia 2003 r., i czy nadal ją pobiera.

Mając na względzie przytoczone wyżej okoliczności apelację organu rentowego należało w całości podzielić. W konsekwencji tego zaskarżony wyrok na mocy art. 386 § 1 k.p.c. podlegał zmianie, a odwołanie oddaleniu.

SSA Barbara Ciuraszkiewicz SSA Ireneusz Lejczak SSA Barbara Staśkiewicz

R.S.